

Οικουμενικός Πατριάρχης: “Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος απεκάλυψε την δύναμιν της θεολογίας ως του σιδηρού βραχίονος της Εκκλησίας”

[Πατριαρχεία](#) / [Οικουμενικό Πατριαρχείο](#)

Στην προετοιμασία, την πραγματοποίηση και την παρακαταθήκη της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας αναφέρθηκε ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος κατά την κήρυξη της έναρξης του Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου με θέμα «Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας (2016-2026): Αποτίμησις καί Προοπτικάί», οι εργασίες του οποίου ξεκίνησαν το απόγευμα της Δευτέρας, 5 Οκτωβρίου και θα ολοκληρωθούν την προσεχή Πέμπτη, 8 Οκτωβρίου, στην πόλη Σαντιγί της Γαλλίας.

Στις εργασίες του Συνεδρίου παρίσταται, κατόπιν προσωπικής επιθυμίας του, **ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας κ.κ. Ιωάννης**. Δέκα χρόνια μετά την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο, που συνήλθε τον Ιούνιο του 2016, στην Κρήτη,

Ιεράρχες και κληρικοί με ακαδημαϊκή παρουσία, Πανεπιστημιακοί καθηγητές και ερευνητές θα έχουν την ευκαιρία να συζητήσουν για εκείνο το ιστορικό εκκλησιαστικό γεγονός και τις αποφάσεις που ελήφθησαν.

Ουδώςλος έθιξε την συνοδική ταυτότητα η απουσία των τεσσάρων Εκκλησιών

Στις αποφάσεις αυτές αναφέρθηκε στην ομιλία του ο Παναγιώτατος κ.κ. Βαρθολομαίος ο οποίος αναφέρθηκε και στην απουσία, την τελευταία στιγμή, τεσσάρων Εκκλησιών (Αντιοχείας, Ρωσίας, Βουλγαρίας, Γεωργίας) οι οποίες δεν συμμετείχαν στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδος. *“Η ληφθείσα επί τη βάσει εξωεκκλησιαστικών κριτηρίων και ανακοινωθείσα την δωδεκάτην ώραν απόφασις τεσσάρων Ορθοδόξων Αυτοκεφάλων Εκκλησιών, ήτοι των Πατριαρχείων Αντιοχείας, Ρωσίας, Βουλγαρίας και Γεωργίας, να μη συμμετάσχουν εις τας εργασίας της Συνόδου προεκάλεσε θλίψιν πολλήν, εδοκίμασε την λειτουργίαν της συνοδικότητος εις την Ορθοδοξίαν, ουδόλως όμως έθιξε την συνοδικήν ταυτότητά της”,* είπε.

Σε άλλο σημείο της ομιλίας του ο Οικουμενικός Πατριάρχης υπογράμμισε η ζωτική μαρτυρία περί της εν Χριστώ σωτηρίας του ανθρώπου, της ανακαινίσεως των πάντων και της προσδοκίας της εσχατολογικής Βασιλείας του εν Τριάδι Θεού είναι αδύνατον να δοθεί από μία «κλειστή» και σκυθρωπή Ορθοδοξία.

“Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος απεκάλυψε την δύναμιν της θεολογίας ως του σιδηρού βραχίονος της Εκκλησίας, μιάς «διαλεγομένης θεολογίας», η οποία ερμηνεύει το Ευαγγέλιον της Αληθείας ενώπιον των σημείων των καιρών και δίδει την χριστιανικήν μαρτυρίαν εντός ενός συνεχώς εξελισσομένου, σήμερον δε ταχύτατα μεταβαλλομένου κόσμου. Θεολογία εν διαλόγω με τον πολιτισμόν ουδόλως σημαίνει προσαρμογήν εις το πνεύμα της εποχής και συσχηματισμόν με τον κόσμον”, ανέφερε σε άλλο σημείο της ομιλίας του ο Οικουμενικός Πατριάρχης.

Ολόκληρη η ομιλία του Παναγιωτάτου:

Ίερώτατε Μητροπολίτα Χαλκηδόνος κ. Έμμανουήλ, Πρόεδρε τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου,

Ἐξοχώτατε κ. Πρέσβυ,

Τιμιώτατοι ἀδελφοί Ἱεράρχαι,

Εὐλαβέστατοι πατέρες καί μονασταί,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,

Ἐλλογιμώτατοι ὁμιληταί,

Ἐκλεκτή ὁμήγουρις,

Μετά πολλῆς χαρᾶς συμμετέχομεν εἰς τό ἐπετειακόν τοῦτο Συνέδριον ἐπὶ τῇ συμπληρώσει δεκαετίας ἀπό τῆς πραγματοποιήσεως τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τήν Ὁρθόδοξον Ἀκαδημίαν Κρήτης κατά Ἰούνιον τοῦ 2016, ἑνός καθοριστικοῦ διά τήν αὐτοσυνειδησίαν καί τήν πορείαν τῆς συγχρόνου Ὁρθοδοξίας ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος.

Καλωσορίζομεν πάντας ὑμᾶς ἐγκαρδίως καί σᾶς εὐχαριστοῦμεν διά τήν πρόθυμον προσέλευσιν καί τήν παρουσίαν σας. Πολλάί εὐχαριστίαι ἀνήκουν εἰς τοὺς μοχθήσαντας διά τήν προετοιμασίαν τοῦ Συνεδρίου. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Προέδρου αὐτῆς, ἐκφράζομεν τήν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐαρέσκειαν πρὸς τά μέλη

τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς καί πρός τήν Γραμματείαν. Ὅντως καλόν ἔργον ἐτέλεσαν.

Ἐπιθυμοῦμεν, εἰς τήν ἀρχήν τῆς ὁμιλίας μας, νά μνησθῶμεν ὅλων ἐκείνων τῶν πρωταγωνιστῶν τῆς προετοιμασίας τῆς Συνόδου, οἱ ὅποιοι ἀνεδείχθησαν εἰς ἐμβληματικά φυσιογνωμίας τῶν Ἐκκλησιῶν των, νά τιμήσωμεν τήν μνήμην των καί νά δεηθῶμεν τοῦ Κυρίου τῆς δόξης ὅπως ἀναπαύῃ αὐτούς ἐν Χώρᾳ Ζώντων καί ἐν Σκηναῖς Δικαίων.

Οἱ παλαιότεροι μεταξύ ἡμῶν ἔχουν γνῶσιν καί συνείδησιν τῶν δυσχερειῶν τοῦ ὅλου ἐγχειρήματος, δεδομένου ὅτι ἡ πλειονότης τῶν Ὁρθοδόξων εὐρίσκετο ἐντός τοῦ λεγομένου Σιδηροῦ Παραπετάσματος, ἐν συνεχείᾳ δέ ἐβίωσεν ἐπὶ δύο δεκαετίας ποικίλας περιπετείας μετὰ τήν πτῶσιν τῶν κομμουνιστικῶν καθεστώτων. Αἱ δυσχέρειαι ἐμάκρυναν, δέν ἀνέκοψαν ὅμως τήν πορείαν πρός τό ἐφετόν. Τό δέ Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον εἰργάσθη σθεναρῶς καί θυσιαστικῶς, δέν ἐφείσθη κόπων καί δαπανῶν, πάντοτε μέ προσήλωσιν εἰς τόν στόχον τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Καί ὅταν ἔφθασεν ἡ ὥρα, εἵχομεν τήν ἀμέριστον συμπαράστασιν τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας, τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν, τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας Κρήτης καί ἄλλων φορέων τῆς νήσου. Εὐχαριστοῦμεν, καί ἀπό τοῦ βήματος τούτου, πάντας διὰ τήν συμβολήν των εἰς τήν ἐπίλυσιν πολλῶν τεχνικῶν καί ὀργανωτικῶν θεμάτων, ζητημάτων ἀσφαλείας καί ἐπικοινωνίας καί δι' ὅλας τάς διευκολύνσεις. Ἐκφράζομεν ἐπίσης τήν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐαρέσκειαν πρός ὅσους ποικιλοτρόπως καί γενναίως συνέβαλον εἰς τήν ἐπιτυχῇ ὁλοκλήρῳσιν τοῦ ἐγχειρήματος.

Δοξάζομεν τόν Τρισάγιον Θεόν, τόν ἀξιῶσαντα τήν Ἐκκλησίαν Του νά πραγματοποιήσῃ τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον αὐτῆς, ἡ ὁποία ἔφερεν εἰς πέρας, κατὰ τό πνεῦμα καί τό γράμμα τῆς Ὁρθοδόξου συνοδικῆς καί κανονικῆς παραδόσεως, τό ἔργον της καί ἔδωκε τήν κατὰ Χριστόν μαρτυρίαν εἰς τόν λαόν τοῦ Θεοῦ καί εἰς τόν κόσμον ὅλον. Ἡ Ἀγία καί Μεγάλη Σύνοδος ὠργανώθη κοινῇ συμβολῇ τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ὑπὸ τήν προεδρίαν, τήν συντονιστικὴν εὐθύνην καί τήν ἀνύστακτον φροντίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Αὐτό τοῦτο τό γεγονός τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης καί αἱ ἀποφάσεις αὐτῆς ἀποτελοῦν σημαντικόν κεφάλαιον τῆς συνοδικῆς ταυτότητος καί ἱστορίας τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, βεβαίαν δέ καί τιμαλφεστάτην παρακαταθήκην διὰ τάς ἐπερχομένας γενεάς τῶν Ὁρθοδόξων.

Κατὰ τήν μακράν πορείαν πρός τήν Σύνοδον, αἱ Πανορθόδοξοι Διασκέψεις, αἱ Εἰδικαί Προπαρασκευαστικά Ἐπιτροπαί, αἱ Προσυνοδικαί Πανορθόδοξοι Διασκέψεις, ἀλλά καί αἱ Συνάξεις τῶν Ὁρθοδόξων Προκαθημένων, τάς ὁποίας ἐνεκαινίασεν ἡ ἡμετέρα Μετριότης ἅμα τῇ ἀναρρήσει αὐτῆς εἰς τόν Οἰκουμενικόν Θρόνον, ἀπετέλεσαν ζωτικὴν ἔκφρασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοσυνειδησίας καί ζωῆς τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τήν ἐποχὴν μας, τό κάτοπτρον τῆς συνεργασίας καί τῶν

ἐντάσεων εἰς τὰς διορθοδόξους σχέσεις, τῶν θεολογικῶν συζητήσεων καὶ ἀντιπαραθέσεων, ὡς καὶ τῶν περιπετειῶν τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως.

Οἱ Ὁρθόδοξοι πιστοὶ καὶ ὁ λοιπὸς χριστιανικὸς κόσμος δικαίως ἔτρεφον προσδοκίαν, ὅτι ἡ ἀναμενομένη Σύνοδος δὲν θά ἦτο μία ἐσωστρεφὴς σύναξις, ἀλλὰ μία πειστικὴ μαρτυρία περὶ τῆς ζωῆς χριστιανικῆς παρουσίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ. Ἡ ληφθεῖσα ἐπὶ τῇ βάσει ἐξωεκκλησιαστικῶν κριτηρίων καὶ ἀνακοινωθεῖσα τὴν δωδεκάτην ὥραν ἀπόφασις τεσσάρων Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἥτοι τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας, Ρωσσίας, Βουλγαρίας καὶ Γεωργίας, νὰ μὴ συμμετάσχουν εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Συνόδου προεκάλεσε θλίψιν πολλήν, ἐδοκίμασε τὴν λειτουργίαν τῆς συνοδικότητος εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, οὐδόλως ὁμως ἔθιξε τὴν συνοδικὴν ταυτότητά της. Ὄντως, οὐδεὶς θεολογικὸς ἢ ἐκκλησιολογικὸς λόγος ὑφίστατο διὰ τὴν μὴ πραγματοποιήσιν τῆς Συνόδου. Εἶναι βέβαιον ὅτι ἀναβολὴ τῆς συγκλήσεώς της θά ἐσήμαινεν ὀριστικὴν ματαίωσίν της -καὶ ἴσως αὐτὸ ἐπεθύμουν καὶ ἐπεδίωκόν τινες.

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας συνῆλθε καὶ ἐπραγματοποίησε τὸ ἔργον της ἐν ἀδελφικῇ συνεργασίᾳ. Τὰ κείμενα τῆς Συνόδου ἐκφράζουν αὐθεντικῶς καὶ μετὰ θεολογικῆς ἀρτιότητος τὴν πιστότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀδιαλείπτως βιωθεῖσαν καὶ βιουμένην ἐν αὐτῇ Παράδοσιν τῆς Ἀληθείας καὶ ἀποτελοῦν πολύτιμον πνευματικὸν θησαυρὸν διὰ τὴν ἀνά τὴν οἰκουμένην Ὁρθοδοξίαν. Ὑπόδειγμα καὶ πηγὴ ἐμπνεύσεως εἰς τὸ συνοδικὸν ἔργον καὶ εἰς τὴν ἀξιολόγησιν τῶν κειμένων ἦτο ἡ θεολογία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Μία θεολογία ὑπαρξιακὴ εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις της, πάντοτε ἐμπειρικὴ καὶ συγκεκριμένη, ποτέ ἄσαρκος καὶ ἀφηρημένη. Θεολογία ἡ ὁποία συνέδεε τὴν πίστιν μέ τὴν ζωὴν, τὴν θεωρίαν μέ τὴν πράξιν, ἀπόκρισις τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς ἀγωνίας, τοὺς φόβους, τὰς ἀπορίας τῆς ἐλευθερίας καὶ τὰς ἐλπίδας τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, τὰ κείμενα τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλῃς Συνόδου εἶναι ἐπικαιρὸς διατύπωσις τῆς «βιωμένης παραδόσεως» τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία παραμένει ἀναλλοίωτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία παρουσιάζεται διὰ τῶν ἀποφάσεών της εἰς τὴν Σύνοδον τῆς Κρήτης ὡς Ἐκκλησία ἀκλονήτου πιστότητος εἰς τὴν παράδοσιν τῆς συνοδικότητος, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀπτήν ἔκφρασιν τῆς καθολικότητός της καὶ πηγὴν τῆς ἐγκοσμίου μαρτυρίας της.

Τὰ κείμενα αὐτὰ ἀναφέρονται εἰς τὴν ὁργάνωσιν, τὴν κανονικὴν δομὴν, τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν Ὁρθόδοξον πνευματικότητα, εἰδικώτερον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Διασποράν, τὸ Αὐτόνομον, τὸ μυστήριον τοῦ Γάμου καὶ τὴν σπουδαιότητα τῆς νηστείας -εἰς τὰ τοῦ οἴκου τῆς Ἐκκλησίας δηλονότι-, ὡς καὶ εἰς τὰς σχέσεις της μέ τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον καὶ εἰς τὴν ἀποστολήν καὶ τὴν ποιμαντικὴν μαρτυρίαν αὐτῆς σήμερον. Προβάλλουν τὴν αὐτοσυνειδησίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, τὴν εὐαισθησίαν καὶ τὴν θεάρεστον μέριμναν αὐτῆς διὰ

τόν ἄνθρωπον καί τήν ἐν Χριστῷ καί κατά Χριστόν βιοτήν αὐτοῦ, ὑπογραμμίζουν τό ἐνδιαφέρον τῆς Ὁρθοδοξίας διά τήν κτίσιν, διά τήν κοινωνίαν καί τόν πολιτισμόν. Δίδουν τοιοῦτοτρόπως, ἐπί τῇ βάσει τῶν κεντρικῶν θεολογικῶν παραδοχῶν τῆς πίστεώς μας, ἀπάντησιν εἰς ὅλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐπιρρίπτουν εἰς τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀδιαφορίαν διά τόν κόσμον καί τήν ἱστορίαν ἐν ὀνόματι τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς αἰωνιότητος. Τά συνοδικά κείμενα λειτουργοῦν ὡς πηγή ἐμπνεύσεως καί ἀξιακοῦ προσανατολισμοῦ διά τούς Ὁρθοδόξους πιστούς, οἱ ὅποιοι ἀγωνίζονται νά συνδυάσουν εἰς τήν ζωήν των τήν πιστότητα εἰς τάς πατρώας παραδόσεις καί τήν ἰδιότητα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Τά θεολογικῶς ἀρτιότατα συνοδικά κείμενα ἀκυρώνουν ἐκ τῶν προτέρων καί τούς θορυβώδεις αὐτοκλήτους κριτάς τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, οἱ ὅποιοι, μέ τόν οὐ κατ' ἐπίγνωσιν ζῆλον των, ἀμφισβητοῦν τήν κανονικότητα αὐτῆς, ἀκόμη καί πρό τῆς συγκλήσεώς της, καί τήν Ὁρθοδοξίαν τῶν ἀποφάσεών της, σκανδαλίζοντες οὕτω καί διχάζοντες τόν λαόν τοῦ Θεοῦ.

Κατά τήν ὁμιλίαν μας εἰς τήν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγίου Παύλου Χανίων, τήν 26ην Ἰουνίου 2016, τελευταίαν ἡμέραν τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, εἶπομεν τά ἑξῆς: «Αἱ συνοδικαί ἀποφάσεις πρέπει νά ἐνταχθοῦν εἰς τήν ζωήν τῶν κατά τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, νά κοινοποιηθοῦν εἰς τάς ἐνορίας, τάς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπάς καί Μητροπόλεις, εἰς τάς Ἱεράς Μονάς, νά συζητηθοῦν εἰς τάς Θεολογικάς καί Ἐκκλησιαστικάς Σχολάς, νά εἰσαχθοῦν εἰς τήν κατήχησιν καί τήν παιδείαν τῆς νεότητος, νά καρποφορήσουν εἰς τήν ποιμαντικήν διακονίαν καί εἰς τάς ἐν τῷ κόσμῳ δράσεις τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ διαδικασία προσλήψεως καί ἐφαρμογῆς τῶν θεσπισμάτων τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ οὐσιαστικήν ἔκφρασιν τῆς συνοδικῆς αὐτῆς ταυτότητος, τρόπον τινά, “σύνοδον μετὰ τήν Σύνοδον”».

Ποίαν ὄψιν εἶχε κατά τήν πρώτην δεκαετίαν μετὰ τήν Σύνοδον τῆς Κρήτης αὕτη ἡ διαδικασία προσλήψεως καί θεολογικῆς καί ποιμαντικῆς ἀξιοποιήσεως τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων; Τά κείμενα τῆς Συνόδου μετεφράσθησαν εἰς διαφόρους γλώσσας ἀπό τάς Ἐκκλησίας, αἱ ὅποιαι συμμετέσχον καί ἀπό ἄλλους θεολογικούς καί ἐκκλησιαστικούς φορεῖς.

Ὁργανώθησαν πολλά συνέδρια διά τήν Σύνοδον τῆς Κρήτης, μέ μεγαλύτερον ἐκεῖνο τῆς Θεσσαλονίκης (21-25 Μαΐου 2018). Εἰς τάς Θεολογικάς Σχολάς τῆς Ἑλλάδος ἐνετάχθησαν εἰς τό Πρόγραμμα Σπουδῶν μαθήματα περί τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Τό αὐτό συνέβη καί εἰς τό ἡμέτερον Ἰνστιτοῦτον Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν Ὁρθοδόξου Θεολογίας ἐν Chambésy Γενεύης. Ἐγράφησαν εἰς τάς Θεολογικάς Σχολάς πολλά διπλωματικά μεταπτυχιακά ἐργασία μέ θέμα τήν Σύνοδον τῆς Κρήτης, καθῶς καί διδακτορικά διατριβαί. Ἐκυκλοφορήθησαν, ἐπίσης, ἀξιόλογοι μονογραφίαι περί τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Τά συνέδρια, αἱ ἡμερίδες, τά πολλά δημοσιεύματα, τά ἀφιερωματικά τεύχη ἐπιστημονικῶν

περιοδικῶν καί αἱ σχετικαί συζητήσεις ἀνέδειξαν τάς θεολογικάς, τάς ἐκκλησιολογικάς καί τάς ἀνθρωπολογικάς ἀρχάς ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίχθησαν τά κείμενα τῆς Συνόδου. Προεβλήθη ἡ θεοστήρικτος μαρτυρία τῆς Συνόδου καί ἡ ἀξία της ὡς προτάσεως ζωῆς ἐν Χριστῷ καί κατὰ Χριστόν, ὡς μηνύματος ἐκκλησιοτραφοῦς ἐλευθερίας.

Αἱ ἀποφάσεις τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης ἐλειτουργήσαν ὡς ἔμπνευσις διὰ τήν σύνταξιν τοῦ κειμένου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου «"Ὑπέρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς". Τό κοινωνικόν ἦθος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», συνταχθέντος ὑπὸ ὀρισθείσης ὑπὸ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου ἐπιτροπῆς Θεολόγων, μέ ἐπὶ κεφαλῆς τόν καθηγητήν Ἱερολογιώτατον Ἀρχιδιάκονον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κ. Ἰωάννην Χρυσαιγῆν. Ὅπως γνωρίζετε, εἰς τό παρόν Συνέδριον ἀφιερώνεται εἰδική συνεδρία εἰς τό κείμενον αὐτό.

Ἡ Μετριότης ἡμῶν, εἰς ὅλας τάς Ἐγκυκλίους, τάς ἐορτίους Ἀποδείξεις καί τάς ἐπισήμους ὁμιλίας ἀνεφέρετο εἰς τήν Σύνοδον τῆς Κρήτης καί παρέπεμπεν εἰς τά κείμενά της. Ἐξ ἄλλου, καί εἰς τήν ζωήν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καί ἀνά τήν οἰκουμένην ὑπάρχει καθ' ὅλην τήν δεκαετίαν 2016-2026 ἡ πνοή καί ἡ σφραγίς τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, ὧντως ὡς «σύνοδος μετὰ τήν Σύνοδον». Εὐχαριστοῦμεν καί εὐλογοῦμεν πάντας τοὺς συντελεστάς αὐτῆς τῆς παρουσίας καί μαρτυρίας.

Θά συνεχίσωμεν νά ἐργαζώμεθα διά τήν περαιτέρω πρόσληψιν, τήν συστηματικώτεραν θεολογικήν ἀνάλυσιν καί τήν εὐρυτέραν ποιμαντικήν ἀξιοποίησιν τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης καί διά τήν ἀποτίμησιν τοῦ συνολικοῦ ἔργου της. Εἰς τήν προσπάθειαν αὐτήν θά συνεισφέρῃ μεγάλως καί ἡ πρόσφατος ἔκδοσις τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, ἡ ὁποία καθιστᾷ τά συνοδικά κείμενα εὐχερῶς προσβάσιμα. Τά Πρακτικά δίδουν εἰς κάθε ἐνδιαφερόμενον τήν δυνατότητα καί τήν εὐκαιρίαν νά ἀνακαλύψῃ τό θεολογικόν βάθος καί τήν διαμόρφωσιν τῶν κειμένων καί νά ἐκτιμήσῃ τόν μόχθον τῶν συμβαλόντων διά τήν προσφορωτέραν καί θεολογικῶς ἀρτιωτέραν διατύπωσιν τοῦ περιεχομένου τοῦ κάθε κειμένου. Ἐκφράζομεν τήν Πατριαρχικήν ἡμῶν εὐαρέσκειαν καί τόν δίκαιον ἔπαινον πρός τούς ὑπευθύνους καί ἐπιπόνως ἐργασθέντας διά τήν προετοιμασίαν τοῦ κειμένου τῶν Πρακτικῶν ἐξ ἀρχῆς καί μέχρι τῆς παραδόσεως αὐτῶν πρός ἔκδοσιν, τόν τότε Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, νῦν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Σμύρνης κ. Βαρθολομαῖον, τόν Ἐντιμολογιώτατον Καθηγητήν κ. Βλάσιον Φειδᾶν καί τό καθ' ἡμᾶς Α΄ Πατριαρχικόν Γραφεῖον, μέ ἐπί κεφαλῆς τόν Ἐντιμολογιώτατον Ἀρχοντα καί Καθηγητήν κ. Κωνσταντῖνον Δεληκωσταντήν. Εὐχαριστοῦμεν ἐπίσης ἀπό καρδίας τόν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελον, Γενικόν Διευθυντήν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετά τῶν προθύμων συνεργατῶν αὐτοῦ διά τό ἐπιτυχές καί εὐλογημένον, χρήσιμον καί ἀπαραίτητον ἐκδοτικόν τοῦτο ἐγχείρημα.

Συνοδικότης εἶναι μία ἄλλη λέξις διά τήν λειτουργίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς μέ πιστότητα εἰς τήν Παράδοσιν τῆς Ἀληθείας. Ἡ θεολογία ὁμιλεῖ περί τῆς «συνοδικῆς φύσεως» τῆς Ἐκκλησίας, περί «συνοδικῆς ὄντολογίας τῆς Ἐκκλησίας στήν ὁλότητα τῆς οὐσίας καί τῆς ζωῆς της» (Α. Σμέμαν, Ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας στόν σύγχρονο κόσμον, ἐκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1983, σ. 200 καί 201). Ὅλη ἡ ζωή τῆς Ἐκκλησίας εἶναι «συνοδική». Θεία λατρεία, διδασκαλία καί κήρυγμα, ποιμαντική καί κοινωνική μαρτυρία ἐν τῷ κόσμῳ, ἐκφράζουν τήν συνοδικήν ὑφήν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ συνοδικότης εἶναι ὁ τρόπος ὑπάρξεως καί λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι τό «ἦθος» της. Εἶναι δέ αὐτονόητον ὅτι ἡ συνοδικότης δέν ἐξαντλεῖται εἰς τήν σύγκλησιν καί λειτουργίαν τῶν Συνόδων. Ἡ ὁλοκλήρωσις τῆς συνοδικῆς ἐργασίας ὡς ἐσωτερικῆς θεσμικῆς διαδικασίας δέν σημαίνει πλήρωσιν τοῦ συνοδικοῦ ἔργου ὡς θεμελιώδους λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐφαρμογή τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων εἰς τόν ἐγκόσμιον βίον τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ σημαντικήν πτυχὴν τῆς συνοδικῆς λειτουργίας καί ἀπαιτεῖ, ὁμοῦ μετά τοῦ συνοδικοῦ φρονήματος, τήν ἐμπεριστατωμένην γνῶσιν τοῦ πεδίου ἐφαρμογῆς τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν.

Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, ὅταν ὁμιλῶμεν περί «Προοπτικῶν» τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, μετά τήν συμπλήρωσιν τῆς πρώτης δεκαετίας ἀπό τῆς συγκλήσεώς της, ἀναφερόμεθα εἰς τήν εὐρυτέραν λειτουργίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς μέ

πρόσληψιν καί ἐπικαιροποίησιν κεντρικῶν διαστάσεων τῶν ἀποφάσεών της, ἐντός συνόλου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου, ἐν ἀκλονήτῳ βεβαιότητι ὅτι ὁ φιλανθρώπως πάντα οἰκονομῶν Θεός τῶν Πατέρων ἡμῶν, ὁ ὀδηγήσας τά βήματα τῶν Ὁρθοδόξων εἰς τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον καί εὐλογήσας τήν διεξαγωγήν αὐτῆς, θά στηρίξῃ καί τήν καρποφορίαν τοῦ συνοδικοῦ ἔργου καί θά ἐνισχύσῃ τήν συνεργασίαν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί τήν κοινήν μαρτυρίαν αὐτῶν ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ λαοῦ Αὐτοῦ καί πρὸς δόξαν τοῦ ὑπεραγίου ὀνόματός Του.

Ἡ ζωτική μαρτυρία περὶ τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἀνακαινίσεως τῶν πάντων καί τῆς προσδοκίας τῆς ἐσχατολογικῆς Βασιλείας τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ εἶναι ἀδύνατον νά δοθῇ ἀπό μίαν «κλειστήν» καί σκυθρωπήν Ὁρθοδοξίαν. Τό ἔργον τῆς Ἐκκλησίας ἀπειλεῖται τόσον ἀπό τὰς ἀκρότητας τῆς ἐκκοσμικεύσεως, ὅσον καί ἀπό τήν ἄγονον ἐσωστρέφειαν. Ὁ τοποθετηθεὶς «ὑπὸ τὸν μόδιον» λύχνος δέν φωτίζει. Ποτέ εἰς τήν πορείαν της ἐν τῷ κόσμῳ ἡ κλειστότης δέν ἐξέφραζεν ἀθροιστικῶς τήν Ἐκκλησίαν καί ποτέ δέν τήν ὠφέλησεν, ἀφοῦ ἡ ἐσωστρέφεια δέν ἀποτελεῖ ὁρθὴν κατανόησιν τοῦ «οὐκ ἐκ τοῦ κόσμου» χαρακτῆρος της. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι «τό θαῦμα τοῦ καινοῦ» ἐν τῷ κόσμῳ, εἶναι ὁ «ἐλευθερωτής» τῆς ἱστορίας καί ὄχι ὁ «ἀντίπαλός» της. Προσφύεστατον εἶναι τό ρηθέν: «Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι φῶς, καί μόνον ὅ,τι εἶναι φῶς εἶναι Ὁρθοδοξίας».

Ἐν τῷ πνεύματι τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης, ἡ μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλει νά εἶναι μαρτυρία ἐλευθερίας. Ὁ Χριστός εἶναι ἐλευθερωτής καί ἡ Ἐκκλησία Του εἶναι κίνημα καί τόπος «βιωμένης ἐλευθερίας». Ὅλη ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ἐλευθερίας συμπυκνώνεται εἰς τήν ἀξονικὴν φράσιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Τῇ ἐλευθερίᾳ [...] Χριστός ἡμᾶς ἠλευθέρωσε» (Γαλ. ε', 1).

Αὐτὴ βιοῦται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς συνελευθερία, ὡς κοινωνία τῶν προσώπων καί ὡς «ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ». Καί ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης δίδει ἰδιαιτέραν ἔμφασιν εἰς τήν ἀλήθειαν ὡς ἐλευθερίαν καί εἰς τήν ἐλευθερίαν ὡς ἀλήθειαν, ἡ ὁποία εἶναι ὁ Χριστός. «Ἐάν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταὶ μου ἔστε, καί γνώσεσθε τήν ἀλήθειαν, καί ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» (Ἰωάν. η', 31-32).

Εἰς τήν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας τό μυστήριον τῆς ἐλευθερίας ἀποκαλύπτεται εἰς ὅλον του τό ὑπαρξιακόν καί κοινωνικόν βάθος. Ἡ ὑψίστη ἐλευθερία τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι τό «τέλος τοῦ δικαιώματος», ἐφ' ὅσον αὐτό ταυτίζεται μέ τό «ζητεῖν τὰ ἑαυτοῦ». Ἡ ἐν Χριστῷ ἐλευθερία εἶναι, ὅπως ἔχει γραφῇ, «ὄχι μόνον θυσία τοῦ ἔχειν, ἀλλὰ προπαντός τοῦ εἶναι μας». Ὁ Χριστός ἀπορρίπτει τό «θησαυρίζειν ἐν ἑαυτῷ» τοῦ ἄφρονος πλουσίου (Λουκ. ιβ', 16-21), ἀλλὰ καί τήν αὐτοδικαιωτικὴν κενοδοξίαν τοῦ Φαρισαίου (Λουκ. ιη', 9-14). Ἡ χριστοδῶρητος ἐλευθερία εἶναι ὁ «νέος οἶνος», ὁ ὁποῖος διαρρηγνύει τοὺς «παλαιούς ἀσκούς» (Ματθ. θ', 17). Εἰς τήν ἐποχὴν μας, ἐποχὴν τῶν πολλῶν ἐλευθεριῶν, ἡ Ἐκκλησία εἶναι φανέρωσις ἐκείνης τῆς

ἐλευθερίας, ἡ ὁποία δέν εἶναι ἀνθρώπινον κατόρθωμα, ἀλλά δωρεά τῆς Θείας Χάριτος, *gratia gratis data*, εἶναι ὄχι «κτῆσις, ἀλλά σχέσις». Μιᾶς ἐλευθερίας, ἡ ὁποία ἀναπτέρωνει τὰς δημιουργικὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, διευρύνει καί ἐνισχύει τήν καλήν μαρτυρίαν του ἐν τῷ κόσμῳ, ἀπαλλάσσει τήν ζωήν καί τὰ ἔργα του ἀπό τό στίγμα τῆς ματαιότητος.

Εἰς τό κέντρον τῆς παρακαταθήκης τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου ἀνήκει ἡ μέριμνα διά τήν νεότητα. Οἱ νέοι καί αἱ νέαι καλοῦνται νά ἐνταχθοῦν ἐνεργῶς εἰς τήν ζωήν της, μέ πυρῆνα τήν πίστιν εἰς τόν Θεόν καί τήν ἀγάπην πρός τόν πλησίον, τόν συνάνθρωπον, τόν ἀδελφόν. Τό εἶναι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι συνεῖναι, κοινωνία σχέσεων. Τό «καινόν» εἶναι τό «κοινόν», «κοινή ἐλευθερία», κοινή ἐλπίς τῆς «κοινῆς βασιλείας». Εἶναι συμπόρευσις μετά τῶν ἀδελφῶν καί συνοδοιπορία μετά τοῦ Κυρίου, κατὰ τόν λόγον Αὐτοῦ: «οὐ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τό ἑμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν» (Ματθ. ιη', 20). Ὁ Χριστός, ὅπως γράφει ὁ Ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας, ἔδειξε «πρῶτος καί μόνος [...] τόν ἀληθινόν ἄνθρωπον καί τέλειον καί τρόπων καί ζωῆς καί τῶν ἄλλων ἕνεκα πάντων» (Νικολάου Καβάσιλα, Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ΣΤ', ΡΓ 150, 680). Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἡ νέα γενεά ἀποκτᾷ τήν ὀρθήν ὀπτικήν διά τὰ κοινωνικά δρώμενα καί τὰς πολιτισμικὰς ἐξελίξεις, διά τό νόημα τῆς ἐπιστημονικῆς καί τεχνολογικῆς προόδου, καί δύναται νά κτίσῃ ἐπὶ σταθερόν θεμέλιον τό μέλλον της. Ὁ ἐνθουσιασμός τῶν νέων, ὁ δυναμισμός καί ἡ ροπή των πρός δρᾶσιν ἐμπλουτίζονται μέ νέα κίνητρα διά τῆς συμμετοχῆς των εἰς τήν ἐκκλησιαστικὴν ζωήν καί ἀποκτοῦν νέαν κατεύθυνσιν καί προοπτικήν. Ἡ Ἐκκλησία προσφέρει εἰς τοὺς νέους «ὄχι ἀπλῶς “βοήθειαν”, ἀλλὰ τήν “ἀλήθειαν” τῆς θεανθρωπίνης καινῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς». Οἱ συνοδικοὶ Πατέρες τῆς Κρήτης καλοῦν τοὺς νέους «νά συνειδητοποιήσουν ὅτι εἶναι φορεῖς τῆς μακραίωνος καί εὐλογημένης παραδόσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ταῦτοχρόνως δέ καί συνεχισταὶ αὐτῆς», «νά διαφυλάσσουν θαρραλέως νά καλλιεργοῦν μέ δυναμισμόν τὰς αἰωνίους ἀξίας τῆς Ὁρθοδοξίας» ὡς «ἡ ἐνεργὸς ἔκφρασις τῆς φιλοθέου καί φιλανθρώπου ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ παρόντι» (Ἐγκύκλιος, § 8).

Ἐλλογιμώτατοι Σύνεδροι,

Ἐλπίζομεν καί ἐμπιστευόμεθα εἰς τό μέλλον, διότι τό μέλλον εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ὁ εἰπών «καί ἰδού ἐγώ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τάς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. κη', 20). Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θά παραμείνῃ, θεία ἐπιστάσις, ἀκλονήτως πιστή εἰς τήν παράδοσιν τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Πατέρων, τόπος ἀγιασμοῦ καί δοξολογικοῦ ἡθους, διάκονος τῆς εἰρήνης καί τῆς καταλλαγῆς, κοινωνία ἐλευθερίας τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, ἐμπράκτου σεβασμοῦ τῆς ἱερότητος τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου καί προστασίας θεμελιωδῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς «καλῆς λῆαν» δημιουργίας τοῦ Θεοῦ.

Ὅφείλομεν νά ἀγωνιζώμεθα ὅχι μόνον διά νά μή λησμονηθῇ ἡ προσφορά τῆς Ἐκκλησίας εἰς τόν πολιτισμόν καί εἰς τήν πρόοδον, ἀλλά διά νά παράγῃ πολιτισμόν, νά ἐπηρεάζῃ δημιουργικῶς τάς ἐξελίξεις, νά ἐκπροσωπῇ καί νά μεταδίδῃ φιланθρώπους ἀξίας.

Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον διακονεῖ ἐπί μακροῦς αἰῶνας ἐκ τῆς Πόλεως τοῦ Κωνσταντίνου τόν λαόν τοῦ Θεοῦ, καί θά συνεχίσῃ νά τό πράττῃ, χάριτι τοῦ πανσθενοῦς καί παντελεήμονος Κυρίου τῶν ὅλων, ἀμετακίνητον εἰς τήν ἱστορικήν καθέδραν του. Θά μαρτυρῇ περί τῆς Ἀληθείας, περί τῆς δι' ἀγάπης ἐνεργουμένης πίστεως καί περί τῆς οὐ καταισχυνούσης ἐλπίδος ζωῆς αἰωνίου, ἐντός μιᾶς παγκοσμίου κοινωνίας, ἡ ὁποία λησμονεῖ ὅτι ἄνευ ἀναφορᾶς εἰς Θεόν ζῶντα καί εἰς τάς πνευματικές ἀξίας ἀδυνατεῖ ὅχι μόνον νά διασώσῃ τόν ἀνθρωπιστικόν της προσανατολισμόν, ἀλλά καί νά ἐξασφαλίσῃ ἀκόμη καί αὐτήν τήν ἐπιβίωσίν της. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐφήρμοζε καί ἐφαρμόζει ἀπαρεγκλίτως τήν διατυπωθεῖσαν ὑπό τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου ἀρχήν: «Τό γεγονός ὅτι “τό πολίτευμα ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει” (Φιλιπ. γ', 20), δέν ἀναιρεῖ, ἀλλ' ἐνδυναμώνει τήν μαρτυρίαν ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ» (Ἐγκύκλιος, Προοίμιον).

Πολύτιμον παρακαταθήκην τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ ἡ ἔμπρακτος ἀναγνώρισις τοῦ ρόλου τῆς θεολογίας εἰς τήν κατάρτισιν τῶν κειμένων, εἰς τήν λειτουργίαν τῆς Συνόδου καί εὐρύτερον εἰς τήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἀγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἀπεκάλυψε τήν δύναμιν τῆς θεολογίας ὡς τοῦ σιδηροῦ βραχίονος τῆς Ἐκκλησίας, μιᾶς «διαλεγομένης θεολογίας», ἡ ὁποία ἐρμηνεύει τό Εὐαγγέλιον τῆς Ἀληθείας ἐνώπιον τῶν σημείων τῶν καιρῶν καί δίδει τήν χριστιανικήν μαρτυρίαν ἐντός ἐνός συνεχῶς ἐξελισσομένου, σήμερον δέ ταχύτατα μεταβαλλομένου κόσμου. Θεολογία ἐν διαλόγῳ μέ τόν πολιτισμόν οὐδόλως σημαίνει προσαρμογήν εἰς τό πνεῦμα τῆς ἐποχῆς καί συσχηματισμόν μέ τόν κόσμον. Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, ἡ ἄποψις, μέ κριτικήν διάθεσιν, ὅτι τό ἄνοιγμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρός τόν σύγχρονον κόσμον, ὅπως διαφαίνεται διά τῶν κειμένων τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης, εἶναι ἕν «ἐλεγχόμενον ἄνοιγμα», ἐκφράζει σαφέστατα τάς προθέσεις τῶν Συνοδικῶν Πατέρων περί τῆς ὅχι ἀπροϋποθέτου στάσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπέναντι

εἰς τόν σύγχρονον πολιτισμόν. Ἡ συνάντησις μέ τόν κόσμον, πάντοτε ἐν ἀμετακινήτῳ πιστότητι πρός τήν παράδοσιν τῆς Ἀληθείας, περιλαμβάνει τήν μελέτην τοῦ πνεύματος, ἐπίγνωσιν τῶν ἀδιεξόδων καί τῶν θετικῶν προοπτικῶν τῆς ἐποχῆς, γνῶσιν τοῦ πολιτισμικοῦ πλαισίου, ἐντός τοῦ ὁποίου ἡ Ἐκκλησία ἐξαγγέλλει τό Εὐαγγέλιον καί ἡ θεολογία τῆς ἐρμηνεύει ἐπικαίρως τήν ἀλήθειαν τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως.

Στοιχοῦσα εἰς τό πνεῦμα τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, ἡ Ὁρθόδοξος θεολογία ὀφείλει νά ἀνθίσταται σθεναρῶς εἰς τόν φονταμενταλισμόν, αὐτήν τήν «ἐκφρασιν νοσηρᾶς θρησκευτικότητος» (Ἐγκύκλιος, § 17), ἡ ὁποία τροφοδοτεῖ τήν μισαλλοδοξίαν καί τήν βίαν «ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ» καί δίδει εὐπρόσδεκτα ἐπιχειρήματα εἰς τούς ἀρνητάς Του. Ἀπάντησιν εἰς τάς φονταμενταλιστικές στάσεις δίδει ὁ νηφάλιος διαθρησκευτικός διάλογος, ὁ ὁποῖος, ὅπως σημειώνεται εἰς τό Μήνυμα τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, «συμβάλλει σημαντικά στήν προώθηση τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, τῆς εἰρήνης καί τῆς καταλλαγῆς. Τό λάδι τοῦ θρησκευτικοῦ βιώματος πρέπει νά χρησιμοποιεῖται γιά νά ἐπουλῶνει πληγές καί ὄχι γιά νά ἀναζωπυρῶνει τή φωτιά τῶν πολεμικῶν συρράξεων» (§ 4).

Ἡ ἰδία ἡ ζωή τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ ἔμπρακτον ἀναίρεσιν τῶν ἀνοικείων ταυτίσεων καί τῶν ἀλλοιώσεων τῆς διδασκαλίας τῆς, εἴτε αὐταί διαδίδονται ἐντός τοῦ πλαισίου τῆς, εἴτε ἐκτός αὐτοῦ. Εἶναι χαρακτηριστικόν ὅτι θέσεις αἱ ὁποῖαι ἐμφανίζουν τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς οἴκοθεν ἀρνητικήν πρός τόν διάλογον μετά τοῦ λοιποῦ χριστιανικοῦ κόσμου καί ἀδιάφορον διά τήν συνάντησιν μέ τόν σύγχρονον πολιτισμόν, ὡς οὐσιαστικῶς ἐσωστρεφεῖ καί ἐθνοκεντρικήν, ἐκφέρονται ὑπό τῶν ἐντός ὡς ἔπαινος διά τήν πιστότητα εἰς τάς πατρώας παραδόσεις καί ὡς ἐκφράσεις γνησίου Ὁρθοδόξου φρονήματος, ὑπό δέ τῶν ἐκτός μέ κριτικήν αἰχμήν πρός στιγματισμόν τῆς δῆθεν κατ' αὐτούς κυριάρχου ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ κλειστότητος («μουσειακή Ἐκκλησία»). Ἀπόδειξις περὶ τούτων εἶναι ὁ χαρακτηρισμός τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπό τῶν φονταμενταλιστικῶν κύκλων παρ' ἡμῖν ὡς «οἰκουμενιστικῆς» καί ἡ ἄποψις τῶν ἐκτός ὅτι ἡ Σύνοδος τῆς Κρήτης δέν ἐτόλμησε νά λάβῃ τάς δεούσας ἀποφάσεις ἐνώπιον τῶν αἰχμηρῶν συγχρόνων προκλήσεων.

Σημαντικήν ἔκκλησιν πρός τήν θεολογίαν ἐμπερικλείει καί τό κείμενον «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρός τόν λοιπόν χριστιανικόν κόσμον». Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δέν ὑπῆρξε μόνον σημαντικός παράγων τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ἀλλά ἔν ἐκ τῶν ἰδρυτικῶν μελῶν τῆς. Ἦχεῖ καί σήμερον ὁ λόγος τοῦ μακαριστοῦ π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ: «Ἡ τραγωδία τῆς διαιρέσεως εἶναι τό μεγαλύτερο καί κρισιμώτερο πρόβλημα τῆς χριστιανικῆς ἱστορίας» (π. Γ. Φλωρόφσκυ, Ἁγία Γραφή, Ἐκκλησία, Παράδοση, ἐκδ. Ἀλτιντζή, Θεσσαλονίκη 2018, σ. 34). Παρά τάς ἀλλοτριώσεις καί τάς ἰδιομορφίας, χριστιανική Ἀνατολή καί Δύση ἀνήκουν ὀργανικά, μαζί, στήν ἐνότητα τῆς Χριστιανοσύνης» (ὁ.π., σ. 33). Ὅπως τονίζει καί

ἡ Σύνοδος τῆς Κρήτης, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τό θέμα τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος ἔχει ἰδιαιτέραν ἀρμοδιότητα καί ἀποστολήν, ὡς μία ζωντανή παρουσία μιᾶς ἀδιάσπαστης παραδόσεως στή θεολογική σκέψη καί στή λατρεία. Ἀντιπροσωπεύει, ὅπως προσθέτει ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, «ὄχι μιᾶ ὀρισμένη, “ἰδιαίτερη” παράδοση, ἀλλά τήν παράδοση τῶν αἰώνων, τήν παράδοση τῆς ἀδιαίρετης Ἐκκλησίας (ὁ.π. σ. 34).

Καί εἰς τό θέμα τῶν διαχριστιανικῶν διαλόγων ἡ θεολογική ἐργασία ἀπαιτεῖ ἀκαταπόνητον πνευματικόν μόχθον, μελέτην, ἀλλά καί ἐσωτερικήν δέσμευσιν, ἐφ’ ὅσον ποτέ δέν εἶναι ἀμέτοχος πληροφόρησις περί τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, ἡ ὁποία δέν περιέχει, ὅπως θά ἔλεγεν ὁ μακαριστός Μητροπολίτης Περγᾶμου Ἰωάννης Ζηζιούλας «ἀρχαιολογικούς θησαυρούς πού ἀνήκουν εἰς ἀρχεῖον ἢ μουσεῖον» (Ι. Ζηζιούλας, Μητροπολίτης Περγᾶμου, «Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί Τρίτη χιλιετία», εἰς τό ἔργον: Στ. Φωτίου (ἐπιμ.), Ἡ ὑποδοχή τοῦ ἄλλου. Ὁρθόδοξες πνευματικές ἀξίες καί Νεωτερικότητα, ἐκδ. Ἀρμός, Ἀθήνα 2009, σ. 121). Ὁ Μητροπολίτης Περγᾶμου προσθέτει ὅτι «δέν ὑπάρχει δόγμα τῆς Ἐκκλησίας μας πού νά μὴν ἔχει κάτι νά πεῖ γιά τά πραγματικά προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου» (ὁ.π.).

Ἡ ὅλη πορεία πρὸς τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἐρμηνεία τῆς Παραδόσεώς μας θέτει μεγάλας ἀπαιτήσεις εἰς τήν θεολογίαν. Ὅσα ἐπετεύχθησαν εἰς σχεδόν ἑξ δεκαετίας προετοιμασίας τῆς Συνόδου καί ἔχουν καταγραφῇ εἰς τά Πρακτικά τῶν Προσυνοδικῶν Διασκέψεων, εἰς τά Πρακτικά τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης καί εἰς τά Κείμενά της εἶναι ἀποτέλεσμα ὄχι μόνον συστηματικῆς καί κοπιώδους θεολογικῆς ἐργασίας, ἀλλά καί πιστότητος εἰς τήν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδοξίας, εὐαισθησίας διὰ τόν ἄνθρωπον καί ἀκλονήτου βεβαιότητος περί τῆς σημασίας τῆς Ὁρθοδόξου μαρτυρίας διὰ τήν ἐπίγειον ζωὴν καί τόν αἰώνιον προορισμόν του. Προσφυῶς ἔχει γραφῇ ὅτι «οὔτε ἡ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀρχεῖο ἑτοιμῶν ἀπαντήσεων, οὔτε ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος εἶναι εὐκόλα προσβάσιμος».

Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ, εὐχαριστοῦντες πάντας ὑμᾶς διὰ τήν παρουσίαν σας εἰς τό διεθνές ἐπετειακόν τοῦτο Συνέδριον καί ἐπικαλούμενοι ἐπὶ τοὺς ὁμιλητάς καί ἐπὶ σύνολον τήν Σύναξίν μας τόν φωτισμόν καί τήν χάριν τοῦ ὅλου συγκροτοῦντος τόν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας Παναγίου Πνεύματος, κηρύσσομεν τήν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου μας καί σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τήν προσοχήν σας καί τήν ὑπομονήν σας!

Φωτογραφίες: Νίκος Παπαχρήστου